

DEFENSOR LEGIS –LEHDESSÄ VUONNA 2001
JULKAISTUT OIKEUSTAPAUKSET

KORKEIMMASTA OIKEUDESTA–
FRÅN HÖGSTA DOMSTOLEN

DL Nro

Sivu

Asunto-osakeyhtiö. - Osakeyhtiö.- Yhtiökokouksen päätöksen moite.

Asunto-osakeyhtiön yhtiökokouksessa, jossa yhtiön koko osakekanta oli edustettuna, kokouksen puheenjohtaja A ei ottanut käsiteltäväksi työjärjestyskysymyksenä esitettyä vaatimusta puheenjohtajan vaihtamisesta. Tämän johdosta osakkeenomistajat A:ta lukuun ottamatta siirtyivät viereiseen huoneeseen jatkaakseen siellä yhtiökokousta valitsemansa uuden puheenjohtajan johdolla. Korkeimman oikeuden tuomiosta ilmenevillä perusteilla yhtiökokouksen katsottiin pätevästi päättäneen puheenjohtajan ja kokoustilan vaihtamisesta.

(D: S 98/1199, T:285, KKO:2000:23)..... DL 3/2001 590

Avioliitto. – Omaisuuden ositus. – Pesänjakaja.

Aviopuolisot A ja B olivat eronneet vuonna 1977. A haki vuonna 1998 vireille tulleella hakemuksella pesänjakajan määräämistä toimittamaan ositus A:n ja B:n välillä. B vastusti hakemusta, koska ositus oli jo lopullisesti toimitettu tai A oli ainakin passiivisella käyttäytymisellään menettänyt oikeutensa vaatia ositusta. Kysymykset, oliko ositus toimitettu jo lopullisesti tai oliko A menettänyt ositusvaateensa ajan kulumisen ja passiivisuuden perusteella, olivat riidanalaisia ja kuuluivat pesänjakajan ratkaistavaksi. Pesänjakaja määrättiin hakemuksen mukaisesti.

(D: S99/1327, T: 1193, KKO:2001: 56) DL 4/2001 799

Ehdollinen rangaistus.

A, jota ei ollut aikaisemmin rikoksista rekisteröity, tuomittiin kirjanpitorikoksesta, velallisen epärehellisyydestä ja rekisterimerkintärikoksesta yhteiseen yhden vuoden vankeusrangaistukseen ja korvaamaan asianomistajalle aiheutettu lähes 1,3 miljoonan markan vahinko. Kun kysymys oli sen vahingon korvaamisesta, jota vastaavan hyödyn hankkimiseen rikoksilla oli pyritty, huomattavaa korvausvelvollisuutta ei pidetty rangaistuksen ehdollisuutta puoltavana seikkana. Korkein oikeus päätyi siihen, että yleisen lainkuuliaisuuden ylläpitäminen vaati rangaistuksen tuomitsemista ehdottomana. Ks. KKO:1993:79 KKO:1995:51 KKO:2001:24 Vrt. KKO:1985-II-117 KKO:1997:140 KKO:1999:114. L ehdollisesta rangaistuksesta 1 § 2 mom.

(D: R 2000/173, T: 382, KKO:2001:25) DL 3/2001 593

Haaste. -Tiedoksianto. - Takaisinsaanti yksipuoliseen tuomioon.

Käräjäoikeus oli riita-asiassa yrittänyt toimittaa haasteen tiedoksi vastaajille lähettämällä asiakirjat postitse saantitodistusta vastaan kantajan ilmoittamaan osoitteeseen Ruotsissa. Tiedoksiannon epäonnistuttua käräjäoikeus oli toimittanut tiedoksiannon kuuluttamalla ja sittemmin antanut vastaajia vastaan yksipuolisen tuomion. Vastaajat hakivat takaisinsaantia ja vaativat kanteen jättämistä tutkimatta tiedoksiannon virheellisyyden perusteella.

Korkein oikeus katsoi, ettei ollut ollut edellytyksiä toimittaa tiedoksiantoa kuuluttamalla yksinomaan sillä perusteella, että tiedoksianto postitse oli epäonnistunut, ja että kannetta ei voitu tiedoksiannon virheellisyyden perusteella jättää tutkimatta, vaan käräjäoikeuden oli tullut takaisinsaantihakemuksen johdosta menetellä soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 18 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla. OK 11 luku 8 §, OK 11 luku 9 § 1 mom, OK 11 luku 18 § 2 mom, OK 12 luku 15 § 2 mom.

(D: S 99/944, T: 903, KKO:2001:46) DL 4/2001 792

Kansainvälinen prosessioikeus. - Tuomioistuimen toimivalta. - Suomen tuomioistuimen yleistoimivalta. - Suomen tuomioistuimen kansainvälinen toimivalta. - Lapsen elatus.

Suomalainen tuomioistuin oli toimivaltainen tutkimaan täällä asuvan venäläisen aviolapsen elatusapua koskevan kanteen, vaikka elatusvelvollinen oli Venäjän kansalainen ja asui Venäjällä.

(D: S99/1118, T: 2177, KKO:2001:109) DL 6/2001 1141

Kavallus.

A oli laiminlyönyt maksaa puolisoiden yhteisen velan, jonka hän oli sitoutunut suorittamaan osituksessa saamansa kiinteistön kauppahinnalla. A ei ollut menettelyllään syyllistynyt kavallukseen.

(D: R 2000/42, T: 1702, KKO:2001:88)..... DL 5/2001 952

Kirjanpitorikos. – Rikokseen osallisuus.

A oli käyttänyt osakeyhtiössä tosiasiallista määräysvaltaa, vaikka hän ei ollut omistanut yhtiön osakkeita ja vaikka hänellä ei ollut ollut muodollista asemaa yhtiön hallinnossa. A:ta pidettiin rikoslain 30 luvun 9 §:ssä tarkoitettuna kirjanpitovelvollisen edustajana ja hänet voitiin siten tuomita tekijänä rangaistukseen kirjanpitorikoksesta. (Ään.)RL 30 luku 9 §.

(D: R 99/935, T:1652, KKO:2001:86) DL 5/2001 947

Konkurssi. - Takaisinsaanti konkurssipesään.- Yrityskiinnitys.

A:n saamaa maksua vaadittiin peräytettäväksi konkurssipesään takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 5 §:n nojalla. A:lla saatavansa vakuutena ollut yrityskiinnitys velallisen omaisuuteen ei vastannut peräytettäväksi vaaditun maksun täyttä määrää. Oikeustoimen peräytyessä vakuuden arvoa ei voitu vähentää A:n palautusvelvollisuuden määrästä. TakSL 5 § 1 mom

(D:S99/1119, T:2379, KKO:2001:118) DL 6/2001 1146

Maksuton oikeudenkäynti. - Avustajan palkkio.

Kysymys siitä, oliko muutoksen hakeminen käräjäoikeuden tuomioon ollut niin selvästi perusteeton, ettei määrätylle avustajalle ollut maksettava valtion varoista palkkiota. MOL 15 § 2 mom.

(D: S 99/1352, T:2130, KKO:2001:107) DL 6/2001 1136

Muutoksenhaku. - Sopimus.

Hovioikeus oli pyytänyt rikosasian pääkäsittelyyn tulkin. Valtion ja tulkin välinen suhde perustui sopimukseen, ja tulkin palkkiota koskeva erimielisyys sopimuksen osapuolten välillä tuli ratkaista siinä järjestyksessä kuin riita-asioiden käsittelystä on säädetty. Hovioikeuden päätöksessään tekemää ilmoitusta tulkin palkkiosta ei siten pidetty sellaisena ratkaisuna, johon olisi saanut hakea muutosta.

(D:R 2000/217, T: 938, D:KKO:2001:47)..... DL 4/2001 795

Osakeyhtiö. – Hallituksen jäsen. – Hallitus. – Selvitystila. – Vahingonkorvaus. – Syy-yhteys

Osakeyhtiön oma pääoma oli tilinpäätöksen mukaan menetetty. Yhtiön hallitus ei kuitenkaan kutsunut yhtiökokousta käsittelemään selvitystilaan asettamista ja laiminlöi ryhtyä osakeyhtiölain 13 luvun 2 §:ssä säädettyihin toimenpiteisiin myös silloin, kun yhtiö, jonka pääomatilanne ei ollut korjaantunut, olisi tullut asettaa selvitystilaan. Kysymys menettelyn syy-yhteydestä velkojan vahinkoon, kun osa tämän sittemmin maksamatta jääneistä saatavista oli syntynyt jo ensimmäisen laiminlyönnin jälkeen mutta ennen kuin yhtiö olisi tullut asettaa selvitystilaan. Vrt.

(D:S 99/396, T: 2409, KKO:2000:106) DL 1/2001 174

Osakeyhtiö. – Osakkeen lunastaminen.

Osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen lunastuslausekkeen sanamuodon mukaan lunastushinta oli määräajassa suoritettava siirronsaajalle tai talletettava ulosotonhaltijalle. Pankki oli pantinhaltijana myynyt osakeyhtiön eräät osakkeet A:lle siten, että kauppahinta oli jäänyt osittain velaksi ja pankilla oli osakkeisiin panttioikeus maksamattoman kauppahinnan vakuudeksi. Osakkeiden lunastusta vaatineet B ja C olivat määräajassa suorittaneet lunastushinnasta kauppahinnan maksettua osaa vastaavan määrän A:lle sekä kauppahinnan loppuosaa vastaavan määrän pankille osakekirjoja vastaan. Lunastushinnan katsottiin tulleen asianmukaisesti suoritetuksi.

(*D:S 99/882, T: 2271, KKO:2000:99*)..... DL 1/2001 171

Rangaistuksen mittaaminen. - Yhteinen vankeusrangaistus. - Muutoksenhaku.

Muutoksenhaku kohdistui vain osaan vastaajan syyksi luetuista rikoksista, joista oli määrätty yhteinen rangaistus. Mitattaessa yhteistä rangaistusta muutoksenhaun johdosta oli rikoslain 7 luvun 5 §:ssä säädettyjen yhteisen rangaistuksen mittaamisperusteiden mukaisesti arvioitava kaikkiin samalla kertaa syyksiluettuihin rikoksiin liittyviä seikkoja. RL 7 luku 5 §

(*D:R 2000/794, T:2131, KKO:2001:108*) DL 6/2001 1138

Syyte. - Syytesidonnaisuus. – Rikokseen osallisuus. – Rikoskumppanuus.

Kun B:tä vastaan ajettujen syytteiden teonkuvauksissa ei ollut mainittu, että B oli yhteisymmärryksessä A:n kanssa pahoinpidellyt X:ää aiheuttaen tälle ruumiinvammoja, joista oli aiheutunut X:n kuolema, ei B:tä saanut tuomita A:n tekijäkumppanina törkeästä pahoinpitelystä ja törkeästä kuolemantuottamuksesta. B tuomittiin ainoastaan siitä pahoinpitelystä, johon hänen katsottiin yksin syyllistyneen. ROL 11 luku 3 §.

(*D:R 2000/424, T: 84, KKO:2001:43*) DL 4/2001 789

Tahallisuus. - Törkeä huumausainerikos. - Rikokseen osallisuus. - Avunanto.

A oli tuonut autolla Virossa Suomeen suuren määrän huumausaineita. B oli A:n pyynnöstä matkalla mukana matkustajana siten, että he näyttivät pariskunnalta. B:n mukanaolon katsottiin vähentäneen A:n riskiä joutua tullitarkastukseen ja kiinni huumausainerikoksesta. B:n toiminta saattoi siten tulla rangaistavaksi avunantona. Kysymys siitä, voitiinko B:n katsoa tienneen tai pitäneen varsin todennäköisenä, että A oli salakuljettamassa huumausaineita ja voitiinko teko siten lukea B:n syyksi tahallisenä. (Ään.)

(D:R 2001/158, T:2358, KKO:2001:117) DL 6/2001 1143

Tahallisuus. - Törkeä huumausainerikos.

Kysymys tahallisuuden arvioinnista.

(D: R 2000/322, T:197, KKO:2001:13)..... DL 2/2001 372

Työsopimus. - Lomautusilmoitus.

Kun lomautuksen alkamisajankohta oli ilmoitettu kahden kuukauden tarkkuudella sitomalla se kenkätehtaan olemassa olevan tilauskannan valmistumiseen, ilmoitusta ei pidetty työsopimuslain 30 b §:n vaatimukset täyttävänä laillisena lomautusilmoituksena. (Ään.). TSL 30 b § 2 mom.

(D:S 99/813, T: 311, KKO:2001:19) DL 2/001 368

Vakuutus sopimus. - Vahinkovakuutus. - Vakuutusehdon kohtuullistaminen. - Samastaminen. - Kuluttajansuoja.

A:n autovakuutuksen ehtojen mukaan korvausta voitiin alentaa tai se evätä, jos vakuutustapahtumaan oli vaikuttanut sellaisen henkilön alkoholin käyttö, joka vakuutetun suostumuksella oli vastuussa vakuutuksen kohteena olevasta moottorikäyttöisestä ajoneuvosta. A oli antanut suostumuksensa siihen, että B kuljetti vakuutuksen kohteena ollutta autoa. Suostumuksen antamisen jälkeen B oli A:n tietämättä nauttinut alkoholia ja alkoholin vaikutuksen alaisena kuljettanut autoa sillä seurauksella, että auto oli suistunut tieltä ja vaurioitunut.

Vakuutuskorvauksen epäämistä ei ollut pidettävä vakuutus sopimuslain 34 §:n nojalla perusteettomana vain sen seikan perusteella, että A:lla ei ollut mahdollisuutta vaikuttaa B:n menettelyyn sen jälkeen, kun hän oli luovuttanut auton tämän käyttöön. Pelkästään tällä samalla perusteella korvauksen vakuutus sopimuksen ehtoihin perustuvan epäämisen ei katsottu johtavan myöskään kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n 1 momentin nojalla kuluttajan kannalta kohtuuttomuuteen. Vakuutus sopimusL 33 § 1 mom, Vakuutus sopimusL 34 §, KuluttajansuojaL 4 luku 1 § 1 mom (1259/1994)

(D: S 2000/152, T: 1066, KKO:2001:52) DL 4/2001 796

Verorikkomus.

A:lla, joka ei ollut osakeyhtiön hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, oli ollut yhtiössä tosiasiallisesti sellainen asema ja päätösvalta, että hän oli vastuussa ennakonpidätysten ja työnantajan sosiaaliturvamaksujen suorittamisesta. RL 29 luku 4 § 1 mom.

(*D:R 99/992, T:1653, KKO:2001:87*) DL 5/2001 950

Yksityishenkilön velkajärjestely. - Maksuohjelma

Velkajärjestelyssä oleva A asui avopuolisonsa B:n omistamassa asunnossa, jonka ostoa varten B oli ottanut luottoa. Koskei A ollut vastuussa B:n asuntoluotosta eikä ollut selvitetty, että A ja B olisivat sopineet yhteisen taloutensa asumiskustannusten jakamisesta siten, että A suorittaisi omia asumiskustannuksiaan vastaavan osuuden maksamalla B:n luoton korkoja ja lyhennyksiä tai että A olisi tosiasiallisesti menetellyt siten, asuntoluottokustannuksia ei voitu ottaa huomioon A:lle vahvistetussa maksuohjelmassa. (Ään.) S99/1276

(*D:S 99/1276, T:343, KKO:2001:23*) DL 5/2001 944

Yksityishenkilön velkajärjestely. - Maksuohjelma.

Velallisen ottamien yksilöllisten eläke- ja säästöhenkivakuutusten takaisinostoarvot määrättiin maksuohjelmassa käytettäväksi velkojen suorituksiksi. VJL 5 § 2 mom

(*D:S 2000/360, T:1716, KKO:2001:89*) DL 5/2001 955

EUROOPAN IHMISOIKEUSTUOMIOISTUIMESTA – FRÅN EUROPEISKA DOMSTOLEN FÖR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

Asianajajan merkitys esitutkinnassa

Kahdessa kesäkuun 6 päivänä 2000 julistetussa tuomiossa ihmisoikeustuomioistuin katsoo, että oikeudenmukainen oikeudenkäynti edellytti mahdollisuutta tavata asianajaja heti esitutinnan alussa (EIOS art. 6 1 mom. verr. art. 6 3 mom. c)-kohta). [Jokaisella rikoksesta syytetyllä on seuraavat vähimmäisoikeudet: ... c) oikeus puolustautua henkilökohtaisesti tai itse valitsemansa oikeudenkäyntiavustajan välityksellä ...]. Jutut olivat Averill v. Iso-Britannia (hakemus 32408/97) ja Magee v. Iso-Britannia (hakemus 28135/95)

Komm. *Olli Tarkka* DL 3/2001 596

AJANKOHTAISTA EUROOPAOIKEUTTA – AKTUELLT INOM EUROPARÄTTEN

Kantelu Euroopan komissiolle – Eräs yksityisen oikeussuojakeino jäsenvaltion rikkoessa EY-oikeuden mukaisia velvoitteitaan

Pekka Aalto DL 1/2001 154

Täytäntöönpanotoimivallan delegoiminen komissiolle – vuoden 1999 komitologiapäätöksen tausta ja keskeinen sisältö

Heidi Kaila DL 2/2001 343

Kuka päättää tupakan ja alkoholin mainonnan rajoituksista? -

Toimivallan jakautuminen EU:n ja jäsenvaltioiden välillä kansanterveyden Suojelamisessa

Elena Savia DL 3/2001 566

Asianajotoiminta ja vertailevan mainonnan kieltö

EY:n kilpailuoikeudessa

Sari Haukka DL 4/2001 768

EUROJUST - uusi vaihe rikosoikeudellisessa yhteistyössä

Euroopan unionissa

Tuomas Oja DL 6/2001 1106